

Cuộc Đời Đức Phật Thích Ca

Truyện Thơ

Tâm Minh Ngô Tăng Giao

Diệu Phương xuất bản 2002

---o0o---

Lời Nói Đầu

Cuốn truyện thơ kể lại cuộc đời của Đức Phật từ khi giáng sinh cho đến khi lập gia đình vào năm 16 tuổi, năm 29 tuổi quyết chí xuất gia tu hành tìm đạo, năm 35 tuổi giác ngộ ra chân lý, thành đạo và trở thành Phật. Trong suốt 45 năm sau đó Ngài đi thuyết pháp, giáo hóa chúng sinh rồi cuối cùng nhập niết bàn vào năm 80 tuổi.

Cuốn truyện thơ với 1.634 câu lục bát chỉ diễn tả được ngắn gọn về cuộc đời Đức Phật, cuộc đời của một người đã được tôn xưng là bậc "đại hùng đại lực, đại từ đại bi, đại hỷ đại xả":

- "Đại hùng đại lực" vì thắng người đã là một chuyện khó, nhưng Ngài thắng được chính mình, thắng được những dục vọng thấp hèn của chính bản thân mình, đây là điều khó hơn rất nhiều.

- "Đại từ đại bi" vì Ngài có lòng từ vô lượng mà đi tìm con đường giải thoát cho tất cả chúng sinh, chứ không vì quyền lợi hạn hẹp của riêng mình hay gia đình giòng họ hoặc quốc gia mình.

- "Đại hỷ đại xả" vì Ngài quyết tâm từ bỏ cuộc sống đầy sung sướng trong cung vàng điện ngọc, từ bỏ địa vị đầy quyền uy để mà dấn thân vào con đường cực kỳ gian khổ tìm ra chân lý giải thoát chúng sinh khỏi vòng sinh tử luân hồi.

Đức Phật Thích Ca xuất hiện như một vầng dương rực rỡ buổi ban mai, xua tan đi màn đêm u ám từ lâu bao phủ cõi trần gian, vạch ra một hướng đi mới cho nhân loại.

Tác giả cuốn truyện thơ đã dựa vào một số tài liệu và nhất là phỏng theo các chi tiết trong cuốn sách bằng Anh ngữ có tựa đề là "The Story Of Buddha" của Jonathan Landaw mà viết lại cuộc đời Đức Phật bằng một ngôn từ bình dị dưới hình thức thơ lục bát, một thể loại thơ thuần túy dân tộc, để người đọc, người nghe dễ hiểu và dễ nhớ.

Nguyện cầu Phật lực gia hộ cho các độc giả sau khi đọc xong cuốn truyện thơ này sẽ hiểu được lời Phật dạy, sẽ nhớ được điều Phật khuyên, bừng giác ngộ được sự vô thường của cuộc đời mà hướng tâm về con đường giải thoát an lạc, noi theo gương cuộc đời của Đức Phật Thích Ca.

Diệu Phương
Virginia - USA
(tháng 8 năm 2002)

Vui Thay Mộng Đẹp

Nơi vùng Hy Mã Lạp Sơn
Tuyết giăng núi biếc, mây vờn đỉnh cao
Ven sườn phong cảnh đẹp sao
Bềnh bồng sương gió, dạt dào nắng mưa
 Ngay miền bắc Ấn Độ xưa
Có vương quốc nhỏ nên thơ vô cùng,
 Một ngày xảy chuyện đáng mừng
 Khiến cho thế giới tung bừng đổi thay,
 Ma Da hoàng hậu ngủ say
 Nằm mơ chợt thấy sắc mây rạng ngời
 Một luồng ánh sáng từ trời
Lung linh chiếu xuống tận nơi giường bà
 Trong hào quang bỗng hiện ra
 Voi to, màu trắng, sáu ngà đẹp thay,
 Voi và ánh sáng cùng bay
 Tới gần hoàng hậu nhập ngay vào bà.
 Sáng hôm sau tỉnh giấc ra
Trong lòng hoàng hậu chan hòa niềm vui
 Tâu Vua rõ chuyện lạ đời
 Nhà Vua Tịnh Phạn cho mời các quan
 Quần thần thông thái giỏi giang
 Đoán điềm giải mộng rõ ràng giúp Vua.
 Quần thần hoan hỉ cùng thưa:
 "Đây là điềm tốt. Giấc mơ tuyệt vời
 Báo tin mừng sắp tới nơi
 Rời đây hoàng hậu thụ thai an lành
 Sau này hoàng hậu sẽ sanh
 Tương lai thái tử rạng danh thiên tài
 Siêu nhân vĩ đại giúp đời
 Sẽ mang hạnh phúc cho người gần xa
 Cho Vua dòng dõi Thích Ca
 Và cho nhân loại nhà nhà thơm hương.
 Vua nhìn hoàng hậu yêu thương
 Cùng nhau âu yếm mừng thâm biết bao
 Từ lâu Vua vẫn ước ao
 Sinh con nối dõi thế vào ngôi Vua
 Hai mươi năm mãi đợi chờ
 Sắp thành hiện thực giấc mơ lâu dài.

Rằm Tháng Tư Phật Ra Đời

Quả nhiên lời đoán chẳng sai
Thế rồi hoàng hậu mang thai một ngày
 Thật vui thay! Thật mừng thay!
Hương lành theo gió dâng đầy thoảng xa,

Theo phong tục Ân Độ xưa
Đàn bà sinh nở thường đưa trở về
Khai hoa nở nhụy chốn quê
Nhà cha mẹ ruột thêm bề bình yên,
Biết ngày sinh tới gần bên
Cho nên hoàng hậu vội lên đường về
Đi cùng một số bạn bè
Thêm người hầu hạ cận kề trước sau,
Hoàng cung đưa tiễn hồi lâu
Đoàn về quê ngoại cùng nhau lên đường.
Khi gần về đến quê hương
Cả đoàn được lệnh bên vườn ghé qua
Lâm Tỳ Ni tỏa hương ra
Đón người nở nhụy khai hoa chốn này
Trong vườn phong cảnh đẹp thay
Cây vượn nhánh xuống dang tay đỡ người
Bà vin cành biếc mim cười
Hoa vô ưu nở cánh tươi đón chào
Bà sinh thái tử lành sao
Dễ thương, khéo khinh, hồng hào, tinh anh.
Địa cầu như rạng bình minh
Trần niềm hạnh phúc, đầy tình vui tươi
Điềm lành xuất hiện khắp nơi
Cầu vòng phôi sắc, đất trời tỏa hương
Rằm tháng Tư đẹp lạ thường
Một ngày trọng đại mở đường tương lai.
Trong Vương quốc khắp nơi
Hân hoan đón nhận tin vui vô cùng
Cả đoàn trở lại hoàng cung
Muôn chim đua hót bên đường tiễn chân
Nhà Vua cùng các quần thần
Chào mừng đón tiếp phái đoàn hồi cung
Khắp nơi lễ hội vui chung
Chập chùng cờ phướn, tung bừng múa ca.
Bấy giờ khắp nước gần xa
Ngát hương an lạc, thắm hoa thanh bình
Cho nên thái tử sơ sinh
Được Vua, hoàng hậu, triều đình đặt tên
"Tất Đạt Đa" nghĩa bình yên
"Người mang toại nguyện", "người đem tốt lành".

***Nhà Tiên Tri
Viếng Thăm***

Dựa vào dấu hiệu lúc sanh
Tiên tri các vị tài danh đoán rằng
Tương lai thái tử huy hoàng
Sau này nổi tiếng, vẻ vang vô cùng.
Có nhà ẩn sĩ trong rừng
Giới giang, thánh thiện tiếng lừng gần xa

Ông già tên A Tư Đà
Nghe tin quý tử, tìm ra thăm liền
Vào hoàng cung đứng lặng yên
Cạnh bên thái tử, ngắm nhìn thật lâu
Rồi trở ra mặt buồn rầu
Ngược nhìn tinh tú trên bầu trời cao
Ông già bật khóc nghẹn ngào
Khiến Vua, hoàng hậu xiết bao ngỡ ngàng
Vội vàng hỏi, giọng hoang mang:
"Có điềm xuất hiện xấu chẳng thừa người?"
Nhà tiên tri vội trả lời:
"Muôn tâu Bệ Hạ xin ngài an tâm,
Băm hai tướng tốt vô ngần
Tám mươi vẻ đẹp tuyệt trần phô ra,
Tương lai thái tử nhà ta
Huy hoàng, đẹp đẽ, đúng là vĩ nhân!
Nếu mà nổi nghiệp phụ thân
Chắc rằng thái tử thế chân của ngài
Làm Vua vĩ đại tuyệt vời
Trị vì đất nước khắp nơi an bình!
Nếu mà rời bỏ cung đình
Chắc rằng thái tử trở thành đạo sư
Tương lai rực rỡ vô bờ
Chúng sinh náo nức đón chờ ân nhân
Vị thầy cao quý bội phần
Đưa đường vào đạo, khai tâm cho người,
Nhận ra cảnh khổ cuộc đời
Chắc rằng thái tử sẽ rời hoàng cung
Ra đi tìm kiếm con đường
Không còn đau khổ, hết vương muện sầu
Rồi đem giáo lý thâm sâu
Dạy cho bất cứ người nào muốn theo!"
Ông già nói tiếp buồn thiu:
"Đời tôi đã mất quá nhiều thời gian
Chưa tìm ra ánh đạo vàng
Giúp đời chấm dứt vô vàn khổ đau,
Tiếc rằng chẳng sống thêm lâu
Để còn học được đạo mầu! Buồn thay!
Về sau chính thái tử đây
Là người chỉ lối, là thầy khai tâm,
Mừng hoàng cung có vĩ nhân
Xiết bao siêu việt, bội phần vinh quang!"
Nhìn hài nhi, vẻ luyến thương
Ông già rời khỏi hoàng cung ra về.
Vua lòng sung sướng đê mê
Nghĩ thầm: "Thái tử trị vì giang sơn
Sau này rạng mặt quốc vương
Uy quyền một cõi, danh lừng vang xa
Rồi khi tới tuổi về già
Mới lo đến chuyện xuất gia tu hành"

***Ma Da Hoàng Hậu
Qua Đời***

Ít ngày sau tại cung đình
Ma Da hoàng hậu bệnh tình nguy nan
Trước khi lìa cõi dương gian
Nhờ cô em gái đảm đang thay mình
Trông nom thái tử tận tình
Hài nhi lúc đó mới sinh bấy ngày,
Em hoàng hậu hứa nhận ngay
Đóng vai từ mẫu đẹp thay mọi bề
Ma Ha Ba Xà Ba Đề
Tên bà kẻ mẫu tràn trề lòng nhân.
Tháng năm lần lượt xoay vần
Bây giờ thái tử đã dần lớn lên
Trở thành cậu bé lành hiền
Thông minh, khả ái, trang nghiêm, nhân từ
Nhà Vua mời các danh sư
Dạy cho thái tử khi vừa lớn khôn
Học hành thông thạo các môn
Cả văn lẫn võ, vượt luôn cả thầy,
Văn chương bấy tuổi học ngay
Đến mười hai tuổi đã hay mọi ngành,
Năm mười ba tuổi tập tành
Các môn võ thuật, tiến nhanh vô cùng
Đúng theo truyền thống hoàng cung
Vốn dòng võ tướng hào hùng trước đây.

Thái Tử Nhân Từ

Hoàng cung bát ngát vườn cây
Chim muông thú vật nơi này nhơn nhơ
Vây quanh thái tử nô đùa
Vì chàng toả ngát tâm từ thơm hương,
Một ngày chàng dạo trong vườn
Nhìn chim bay lượn cánh vượn giữa trời
Thình lình chim bị bắn rơi
Mũi tên muốn giết hại đời thiên nga,
Chim rơi xuống cạnh vườn hoa
Nơi chân thái tử, cánh xò, nằm yên
Chàng bèn ôm chú chim lên
Xót xa tìm cách chữa liền vết thương.
Bỗng nhìn qua phía sau vườn
Thấy người em họ vội vàng chạy ra
Tên là Đề Bà Đạt Đa
Tay cầm cung nỏ, miệng la rầm trời:
"Chính tôi đã bắn chim rơi
Mong anh trả lại cho người bắn chim!"
Lời qua tiếng lại đôi bên

Sau cùng tranh chấp đưa lên pháp đình
Đề nhờ phán xử phân minh
Nào ngờ ý kiến chia thành hai phe,
Một phe: "Ai bắn chim kia
Có quyền lấy lại chim về mà thôi!"
Một phe: "Ai cứu chim trời
Ai mà nhân đạo là người giữ chim!"
Thật là khó xử vô biên
Chợt đâu một vị thánh hiền hiện ra
Uy nghi, đức độ, tuổi già
Quần thần kính nể trình qua hỏi người
Ông già nghiêm nghị tỏ lời:
"Mọi người sự sống trên đời quý sao
Cho nên chim thuộc kẻ nào
Hết lòng cứu nó với bao tâm từ
Còn như kẻ ác chớ đưa
Hại muôn sinh vật có chừa ai ra
Trao chim cho Tất Đạt Đa!"
Triều thần cảm phục ông già ý hay
Hợp tình hợp lý lắm thay
Tuân theo đề nghị đó ngay tức thời,
Vua nghe đẹp dạ, mỉm cười
Sai quân vội vã đi mời lão ông
Nào ngờ kiếm khắp hoàng cung
Bóng ông biến mất! Lạ lùng xiết bao!

Lễ Xuống Ruộng

Người ta nhớ chuyện thuở nào
Hồi lên chín tuổi, lễ vào đầu năm
Nhà Vua, thái tử, các quan
Cùng đi dự lễ viếng thăm ruộng đồng
Mong mùa cày mới thành công
Mong dân no đủ khắp trong xóm làng,
Giữa trưa trời nắng chang chang
Lễ nghi xướng tụng rộn ràng quá lâu
Khi Vua bước xuống ruộng sâu
Tự tay cày luống cày đầu lấy hên
Nông dân ùa xuống ruộng bên
Bắt đầu mùa mới, khắp miền cày theo
Cùng nhau vui vẻ hò reo
Cày sâu, cuốc bẫm chờ gieo hạt mầm.
Đứng xem thái tử động tâm
Thấy bao cánh khô xoay vần chôn đây:
"Trâu bò vất vả kéo cày
Nông phu roi quất thẳng tay chẳng từ
Mồ hôi nắng gát ban trưa
Cả hai ướt đầm, quá ư nhọc nhằn,
Lưỡi cày xẻ luống thẳng băng
Côn trùng, sâu bọ xác thân tan tành

Con nào sống sót bò quanh
Bầy chim nhỏ bé mổ nhanh làm mồi,
Và rồi chim lớn ngang trời
Chợt đâu sà xuống hại đời chim non,
Thợ săn trong bụi chờ trông
Cung tên nhắm bắn giết luôn chim trời,
Bên rừng thú dữ rình mồi
Chờ nhào ra cầu xé người thợ săn".
Than ôi chỉ tại miếng ăn
Mà người và vật dữ dần giết nhau
Cuộc đời nào sướng chi đâu
Khiến cho thái tử đốn đau tâm hồn
Càng nhìn cánh, càng héo lòng
Vội tìm bóng mát ven con đường làng
Dưới cây ngồi lặng, xếp bằng
Trầm tư mặc tưởng rộn ràng tình thương
Xót xa cảnh dưới ruộng nương
Muôn loài tranh sống nên thường hại nhau
Ước mong trần thế về sau
Không còn có cảnh khổ đau muôn phiền.

*Người Đẹp
Da Du Đà La*

Vua mong thái tử lớn lên
Trở thành lãnh đạo khắp miền biết danh
Nào ngờ thái tử hiền lành
Ưu tư trầm lặng một mình dưới hoa
Ngài lo thái tử xuất gia
Chẳng màng nói nghiệp Vua cha trị vì
Ngài bèn mời các quan về
Họp bàn mong kiếm kế gì thật hay
Cuối cùng có vị tâu bày:
"Tạo cho thái tử đắm say cung đình!
Hãy đi kén vợ đẹp xinh
Hãy giăng một mạng lưới tình nơi đây
Hương yêu quyến rũ mê say
Tơ lòng vương vãn, mai này sinh con
Thế là mơ mộng không còn
Sẽ ưa, sẽ thích ở luôn ngai vàng!"
Vua nghe ưng ý vô vàn
Truyền ngay lệnh xuống các quan thi hành
Tiệc vui tổ chức cho nhanh
Mời toàn thiếu nữ trăm anh diễm kiều
Đàn ca, nhã nhạc dập dìu
Đích thân thái tử dẫu yêu tặng quà,
Khách mời lần lượt đi qua
Đến phiên người chót thật là thần tiên

Nàng công chúa nước láng giềng
Con Vua Thiện Giác đi lên nhận quà
Nàng tên Da Du Đà La
So phần nhan sắc vượt xa mọi người
Dung nhan diễm lệ tuyệt vời
Khiến cho thái tử bồi hồi ngất ngây
Cả hai đứng lặng phút giây
Thế rồi nàng chợt đưa tay chờ quà
Bấy giờ chàng mới nhận ra
Trên bàn quà hết, sao mà khó thay!
Chàng bèn cởi nhẫn đeo tay
Trao cho người đẹp quà này làm duyên
Nàng vui nở nụ cười hiền
Chân ngài quay gót về bên chỗ nàng
Nhạc tình rộn rã không gian,
Các quan chứng kiến vội vàng vào cung
Tâu trình Vua rõ tin mừng
Không lâu sau đó Vua cùng các quan
Ghé sang thăm nước lân bang
Thăm Vua Thiện Giác mở đường kết thân
Đề rồi tiến đến cầu hôn
Nhưng Vua Thiện Giác ôn tồn nói ngay:
"Cầu hôn công chúa nước này
Có nhiều hoàng tử quanh đây ngỏ lời
Chiếu theo tập tục nước tôi
Mọi người sẽ phải tranh tài cùng nhau
Ai mà thắng cuộc hàng đầu
Sẽ dành công chúa làm dâu rước về!"

Thi Tài Cầu Hôn

Nhà Vua Tịnh Phạn nghĩ suy
Lo cho thái tử khó bề thành công
Tự tin thái tử trình ông
Xin đừng hao tổn mình rồng lo âu.
Thời gian thấm thoát trôi mau
Đến ngày quy định cùng nhau thi tài
Nàng công chúa trên khán đài
Là phần thưởng quý cho người tài ba.
Thoạt tiên thi bắn tầm xa
Cung tên biểu diễn bắn ra băng đồng
Nhiều người đạt được thành công
Nhắm bia trúng đích giữa vòng hồng tâm,
Riêng một người giỏi vô ngần
Mũi tên xuyên thủng qua phần sau bia
Xuyên thêm ba lớp trống kia
Thật là độc đáo! Rất chi lạ kỳ!
Đến phiên thái tử dự thi
Vững tin tài nghệ nên chi mỉm cười,
Kéo cung, cung gãy làm đôi

Phải thay cung quý từ thời cổ xưa
Để trong biệt điện nhà Vua
Nặng nề, khó kéo nên chưa ai dùng,
Vẻ ung dung, dáng hào hùng
Tự tin, thái tử nhận cung trước thêm
Kéo giây cung, phóng mũi tên
Tên bay xé gió trúng liền hồng tâm
Xuyên qua bia phóng đi luôn
Xuyên thêm bảy lớp trống đồng như chơi
Thật là tài nghệ tuyệt vời
Tỏ lòng khâm phục mọi người hò reo.
Cuộc thi múa kiếm tiếp theo
Đường gươm điều luyện vèo vèo phóng đi
Chém thân cây mé rừng kia
Thân cây càng lớn, người thi càng tài,
Đến phiên, thái tử khoan thai
Chọn cây lớn nhất khuất ngoài phía sau
Hai thân to đánh sát nhau
Chẳng ai dám chọn. Nào đâu có ngờ
Nhanh như chớp, đẹp như mơ
Lưỡi gươm thần tốc chàng đưa qua rồi
Thân cây vẫn vững giữa trời
Tưởng như ngạo nghễ trêu người hùng anh,
Nào ngờ khi gió thoảng nhanh
Cây to đổ xuống cỏ xanh ven rừng,
Đám đông sững sốt vô cùng
Bật lên thành tiếng reo mừng hò la.
Tranh tài sang đợt thứ ba
Cuộc thi cưỡi ngựa diễn ra cuối cùng
Ngựa đen, to lớn, trong cung
Từ lâu nổi tiếng dữ hung nhất vùng,
Vài người leo nổi lên lưng
Ngựa kia lồng lộn hất tung xuống liền
Vó câu đá hậu cuồng điên
Cổ vươu, bờm dựng, hí lên hãi hùng,
Đến phiên, thái tử ung dung
Nghĩ thầm: "Nhu vẫn thắng cương lễ thường
Lấy lời hiền, lấy tình thương
Để mà chinh phục tánh hung muôn loài!"
Kê gần ngựa lúc thi tài
Đôi lời chàng rót vào tai dịu dàng
Tay xoa đầu ngựa nhẹ nhàng
Vuốt ve bờm ngựa vô vàn yêu thương
Ngựa bèn trở lại bình thường
Hiền lành chột lộ, hung hăng chẳng còn
Chàng trèo lưng ngựa cưỡi vòng
Phi nhanh biểu diễn giữa muôn tiếng hò
Mừng người chế ngự ngựa ô
Mừng người chiến thắng tài phô tuyệt vời,
Cạnh bên công chúa mỉm cười

Liếc nhìn thái tử thay lời yêu đương.

***Cung Vàng
Điện Ngọc***

Thời gian sau ở hoàng cung
Vua quan tổ chức tung bùng vui tươi
Lễ thành hôn giữa hai người
Trai tài gái sắc xứng đôi vợ chồng
Tuổi mười sáu, đẹp tở hồng
Sợi dây duyên ái đôi lòng quyện chung,
Vua luôn suy nghĩ mung lung
Giữ chân thái tử mãi trong lồng vàng
Vua bèn ra lệnh các quan
Xây ba cung điện huy hoàng một nơi
Hoa viên cây cỏ tốt tươi
Sen phô sắc dưới nắng trời nhẹ lay
Hồ xanh in bóng mây bay
Vợ chồng quần quýt, tháng ngày say mê,
Một cung điện cho mùa hè
Hãy hãy gió mát bốn bề suối trong,
Một cung điện cho mùa đông
Bập bùng lửa ấm tình nồng hương đưa,
Một cung điện cho mùa mưa
Nhạc mưa thánh thót sớm trưa gợi tình,
Nèo hoa viên, lối cung đình
Tường cao vây phủ bao quanh phía ngoài
Ngăn che phiền não trần ai
Khởi vương hạnh phúc của hai tâm hồn.
Trong cung tuyển các nhạc công
Đàn ca réo rắt, tơ đồng lả lơi
Thêm đoàn ca múa xinh tươi
Thân vờn dáng liễu, giọng khơi mạch tình
Cao lương, mỹ vị linh đình
Khiến cho thái tử đắm mình mê say
Trải qua bao tháng cùng ngày
Sống trong cảnh giới hưởng đầy thú vui
Không hề hay biết trên đời
Nhiều nơi bất hạnh, lắm người lâm than.

***Một Bài Ca
Hay Và Mới Lạ***

Bao mùa sen nở lại tàn
Một ngày dự tiệc nghe đàn du dương
Đêm về thái tử vấn vương
Rối bời tâm sự, ngổn ngang cõi lòng
Muốn ru vào giấc ngủ nồng
Lệnh truyền trời tiếng tơ đồng giữa đêm:
"Này danh ca hãy hát lên

Một bài mới lạ êm đềm khác xưa!"
Danh ca trút nỗi tâm tư
Kẻ đàn, người hát như ru hồn người
Cất lời ca tụng đất trời
Với bao cảnh đẹp khắp nơi xa vời
Rừng sâu, lũng thấp, biển khơi
Phổ phùng hoa lệ, núi đồi nên thơ,
Lâng lâng thái tử như mơ
Bao miền đất hứa đón chờ thên thang
Ngoài điện ngọc, ngoài cung vàng
Còn bao cảnh lạ khiến chàng ước mong
Hôm sau xin phép rời cung
Đề đi du ngoạn khắp vùng xa xôi
Vua thăm nghĩ: "Đến lúc rồi
Con ta yên ấm sống nơi cung đình
Nay cần ra khỏi hoàng thành
Biết thêm đất nước, dân tình nơi nơi
Tương lai con sẽ lên ngôi
Trị vì vương quốc, sống đời gấm hoa!"
Lệnh Vua vội vã ban ra:
"Hãy đưa thái tử chúng ta du hành!"

Gặp Người Già

Muốn cho mọi chuyện tốt lành
Trong khi thái tử vào thành nay mai
Tránh không gặp cảnh bi ai
Gây ra ấn tượng u hoài trong tâm
Nhà Vua ra lệnh quần thần
Tiếp tay cùng với nhân dân nước nhà
Trang hoàng khắp nẻo gần xa
Giăng đèn đường phố, kết hoa cửa nhà
Đẹp đi những cảnh xấu xa
Kẻ nghèo đói khổ, người già ốm đau,
Thế rồi buổi sáng hôm sau
Lệnh truyền Xa Nặc quân hầu đánh xe
Ngựa tên Kiền Trắc kéo đi
Bao nhiêu cảnh lạ ngoài kia đón chờ.
Kể từ hồi trẻ ấu thơ
Lần đầu thái tử rời xa cung đình
Ca Tỳ La Vệ đẹp xinh
Phô muôn cảnh sắc hữu tình nên thơ,
Bên đường dân chúng ngóng chờ
Được nhìn thái tử, giấc mơ lâu đời
Trầm trở ca tụng hết lời
Quốc vương trẻ tuổi của thời mai sau,
Lòng chàng sung sướng biết bao
Cảnh đời thực tế khác nào bài ca

Kinh thành rực rỡ xa hoa
Thật là tráng lệ, thật là phồn vinh.
Chợt đâu thoáng hiện bóng hình
Một người già lão cúi mình lom khom
Mặt buồn thảm, vẻ héo hon
Thân gầy, tóc bạc, lưng còng, da nhăn
Bước đi chống gậy khó khăn
Nhìn ông, thái tử bần khoản ngỡ ngàng
Hỏi thăm, Xa Nặc tâu rằng:
"Xưa kia ông ấy là chàng thanh niên
Nhưng rồi tuổi trẻ không bền
Sức tàn lực kiệt trở nên yếu già
Cảnh này ai cũng trải qua
Cái già xâm chiếm chúng ta hàng ngày
Dần dần từng phút từng giây
Biến ta thành lão ông đây khác gì!"
Lần đầu thấy chuyện lạ kỳ
Ngạc nhiên thái tử nghĩ suy lặng thầm
Trong lòng sừng sốt vô ngần
Sinh ra khủng hoảng tinh thần. Hết vui!
Lệnh cho Xa Nặc trở lui
Về cung lặng lẽ vào nơi thư phòng
Suy tư đề nặng cõi lòng:
"Tuổi già sẽ đến ai hòng thoát qua!"

Gặp Người Bệnh

Cận thần báo cáo Vua cha:
"Suốt ngày thái tử tỏ ra muộn phiền!"
Vua nghe nói rất ngạc nhiên
Nghĩ nên tổ chức thăm miền xa xôi,
Ca Tỳ La Vệ xem rồi
Kỳ này du ngoạn rong chơi ngoại thành
Sông hồ, đồi núi, thác ghềnh
Phô hình quyên rũ, gọi tình mê say,
Và riêng thái tử lần này
Đã cùng Xa Nặc thấy ngay một người
Chỉ rên la, chẳng nói cười
Trong khi quần chúng vui tươi đón mừng.
"Người kia sao mắt trợn trừng
Miệng ho rũ rượi, thân rung liên hồi
Mặt mày tái mét khác người?"
Ngạc nhiên thái tử thốt lời hỏi thăm
Quý bên Xa Nặc thưa rằng:
"Đó là cơn bệnh nó đang hành người
Hôm nay mạnh khoẻ tươi cười
Ngày mai bệnh hoạn ta thời đón đau
Xác thân ai thoát được đâu
Có ngày rũ rượi, thảm sầu, xanh xao!"
Nghe xong sừng sốt biết bao

Trong lòng thái tử dạt dào sầu bi
Nào ham du ngoạn thêm chi
Lệnh cho Xa Nặc quay xe trở về
Lòng buồn sau chuyến vừa đi
Thú vui vương giả thiết gì nữa đây.
Thấy con phiến muôn hao gầy
Nhà Vua vội triệu tập ngay quần thần
Cùng nhau hội ý luận bàn
Mong tìm phương cách làm chàng thêm vui.
Theo đề nghị của mọi người
Đừng cho thái tử đi chơi một mình
Lần sau du ngoạn ngoại thành
Đoàn ca vũ nhạc cung đình cùng theo
Với vài quan ở trong triều
Thăm hoa viên nợ sẵn nhiều trò chơi
Thật quyến rũ, rất tuyệt vời
Hoa vườn thăm nở, chim trời hoan ca.

Gặp Người Chết

Cuộc du ngoạn lần thứ ba
Như là đám rước hoàng gia tung bùng
Xây thêm cảnh tượng lạ lùng
Chỉ riêng thái tử được trông cảnh này:
"Một đoàn người buồn thăm thay
Đi men lối nhỏ ở ngay ruộng ngoài
Cùng khiêng một chiếc quan tài
Bên trong có kẻ nằm dài lặng yên"
Chỉ cho Xa Nặc thấy liền
Chàng lên tiếng hỏi, ngạc nhiên lạ thường:
"Mọi người than khóc thảm thương
Khiêng ai bất động? Tìm đường đi đâu?"
Trang nghiêm Xa Nặc quỳ tâu:
"Đó là thân thuộc u sầu tiễn chân
Một người từ già cõi trần
Bạn bè thương xót, thân nhân ngậm ngùi!"
Và rồi Xa Nặc mạnh lời
Kể ra sự thật đầu nơi cung đình:
"Người kia chết chẳng khác mình
Từ hồi măng sữa mới sinh ra đời
Rồi thành trẻ nhỏ đùa chơi
Đến khi khôn lớn sang thời thanh niên
Hưởng nhiều lạc thú thần tiên
Hoặc vương đau khổ triền miên trong đời
Lao vào cuộc sống nổi trôi
Nhục vinh góp mặt, buồn vui dự phần
Cái già xâm chiếm dần dần
Tinh thần suy thoái, xác thân rã rời
Đến khi bệnh hoạn toi bờ
Giường kia nằm liệt một nơi chờ ngày

Im hơi, nhắm mắt, xuôi tay
Mọi người ai thoát cảnh này được đâu!"
Được nghe, được thấy lần đầu
"Sinh, lão, bệnh, tử" tiếp nhau xoay vần
Khiến cho thái tử tân ngân
Trong lòng tự nghĩ: "Ngày gần đây thôi
Con đẹp đẽ, vợ xinh tươi
Bạn bè danh vọng, Vua tôi chức quyền
Cả thân mình nữa chẳng bèn
Đâu tồn tại mãi ở trên cõi đời
Mê mờ quyền rũ con người
Đắm say dục lạc khắp nơi dương trần
Quên đi cái chết đến gần
Quên đi kiếp sống muôn phần mong manh!"

Thú Vui Tan Dần

Hoa viên phong cảnh hữu tình
Suối nguồn róc rách, cây cành lá lơi
Đón xe thái tử tới nơi
Đàn ca trời nhịp, đất trời giăng hoa
Và rồi yến tiệc bày ra
Du dương điệu múa, thướt tha thân người
Tiếc rằng chẳng tạo nụ cười
Tâm hồn thái tử rồi bời nghĩ suy,
Nghĩ về cảnh tượng sâu bi
Đám tang người chết vừa đi bên đường
Cuộc đời ngắn ngủi vô thường
Thú vui tạm bợ vẫn vương làm gì,
Quần thần xúm lại rủ rê
Mong chàng vui thú thoả thuê chốn này
Nghiêm trang thái tử nói ngay:
"Cảnh đây đẹp đẽ đắm say lòng người
Tung bừng lễ hội tuyệt vời
Riêng ta cũng muốn vui chơi hòa đồng
Nhưng mà ngẫm nghĩ cho cùng
Đẹp kia nào thoát khỏi vòng tàn phai
Vui kia nào có kéo dài
Vô thường vạn vật muôn loài trước sau
Con đường giải thoát khổ đau
Nếu chưa tìm được ta đâu vui gì
Dòng sông dục lạc tràn trề
Khó mà quyền rũ ta về bến mê!"
Thấy lòng thái tử tái tê
Mọi người chuẩn bị trở về hoàng cung,
Vua nghe buồn bã vô cùng
Canh khuya trần trọc nặng lòng suy tư.

Ý Tưởng Thoát Trần

Thời gian theo cánh gió đưa
Thú vui thái tử hầu như chán chường
Không còn ăn uống bình thường
Xanh xao, gầy ốm, võ vàng, bất an,
Một ngày chàng gặp phụ thân
Tỏ bày bao nỗi bi quan của mình,
Xin đi du ngoạn ngoài thành
Thêm một lần ngắm tươi xanh đất trời
Cho khuây khỏa bớt lòng người
Cho vui đi nỗi rối bời trong tâm,
Vua nghe mừng rỡ vô ngần
Bèn ngầm sai các cận thần trong cung
Sát theo thái tử trông chừng
Chuyến này tổ chức tung bừng hơn xưa
Thôn trang cảnh lạ đón chờ
Đồng quê khoáng dãng, ruộng bờ đẹp xinh.
Thông dong cưỡi ngựa một mình
Chàng dừng bên đám nương xanh ngút ngàn
Thả hồn ngắm cảnh miên man
Chẳng ham nghe chuyện các quan giỡn đùa
Một mình dạo dưới nắng trưa
Xem dân cày ruộng đón mùa mới sang.
Chợt đâu thái tử ngỡ ngàng
Thấy ngay trước mắt ánh vàng thênh thang
Một người ăn mặc nghèo nàn
Áo khâu vá vuiu, thân choàng đơn sơ
Mặt trong sáng, vẻ hiền từ
Tay ôm bình bát bên bờ đang đi
Tóc râu cạo sạch, uy nghi
Bề ngoài lộ vẻ nhu mì, khoan thai,
Chàng bèn hỏi: "Người là ai?"
Dùng chân đạo sĩ trả lời ung dung:
"Ta lang thang khắp núi rừng
Xuất gia tìm đạo, chẳng vương gia đình
Một lòng quyết chí tu hành
Đi tìm chân lý, hy sinh thân mình
Mong ngày cứu độ chúng sinh
Thoát mau khỏi cảnh u minh đau buồn!
Cuộc đời giả tạm vô thường
Sớm còn tối mất hạt sương khác gì
Tiền tài này, danh vọng kia
Nào mang theo được khi lìa dương gian!
Tránh xa tội lỗi gian tham
Đọa đầy dục vọng, trầm luân ái tình
Thoát vòng khổ não cho nhanh
"Sinh, lão, bệnh, tử" quản quanh luân hồi!
Ta tìm đường giúp cho đời
Tới bờ giải thoát tuyệt vời thơm hương!"
Nói xong đạo sĩ biến luôn

Dường như phép lạ bất thường xảy ra.
Tâm hồn thái tử thăng hoa
Nghĩ thầm: "Ta đã tìm ra con đường
Phải rời điện ngọc cung vàng
Xuất gia tìm đạo giúp hàng chúng sinh!"
Tâm dũng mãnh, ý kiên trinh
Chàng quay về chốn triều đình tâu Vua.
Trong khi chờ dịp trình thưa
Tin mừng quý tử lại vừa đến mau
Thời gian dật mộng bên nhau
Giờ đây công chúa con đầu sinh ra,
Nghe tin thái tử thần thờ:
"Lại thêm trở ngại cho ta nữa rồi!
Thêm dây ràng buộc mà thôi
Mau mau tìm cách thoát nơi chốn này!"
"Dây ràng buộc" gợi ý hay
Tên hài nhi bởi nghĩa này mà ra
"Dây ràng buộc" La Hầu La
Triều đình thỏa nguyện, Vua cha đẹp lòng
Đúng theo kế hoạch cầu mong
Cầm chân thái tử ở trong lồng vàng.

*Nỗi Lo
Của Nhà Vua*

Quyết tìm ánh đạo vinh quang
Một ngày thái tử nghiêm trang tâu trình:
"Kính thưa Cha rất anh minh,
Con luôn ước nguyện riêng mình thiết tha
Muốn xin được phép xuất gia
Trở thành du sĩ không nhà, đi xa
Cầu mong tìm kiếm cho ra
Con đường chấm dứt hăng hà khổ đau!"
Vua nghe thái tử thỉnh cầu
Điều Vua lo sợ từ lâu lắm rồi
Nghẹn ngào Vua khẽ trả lời:
"Giờ con còn nhỏ, chớ rời đi xa
Ở đây cai trị nước nhà
Về già tính chuyện xuất gia muộn gì!"
Chàng thưa: "Con sẽ ra đi
Trừ khi Cha giúp được gì cho con
Thoát vòng đau khổ héo hon
Thoát vòng già yếu mõi mòn mai sau
Thoát vòng bệnh hoạn ốm đau
Thoát vòng chết chóc ai nào tránh qua!"
Vua nghe giận dữ hét la:
"Con sao suy nghĩ thật là cuồng điên!"
Quyết lòng thái tử thưa thêm:
"Cha lưu con mãi cạnh bên làm gì?
Thân con tù tội khác chi

Xin cho con được ra đi lúc này!"
Phiền muộn thay! Bực bội thay!
Nhà Vua truyền lệnh: "Hãy vây hoàng thành
Mang quân canh gác chung quanh
Đừng cho thái tử bỏ thành ra đi!"

*Vượt Thành
Tìm Chân Lý*

Rời cung Vua, lúc trở về
Tâm hồn thái tử say mê một điều
Xuất gia tìm đạo cao siêu
Cho nên cung điện với nhiều cảnh vui
Dù lộng lẫy, dù xinh tươi
Nào đâu quyền rũ nổi người quyết tâm.
Một đêm sau bữa tiệc tàn
Hình như phép lạ đạo vàng hiển linh
Đoàn ca múa, toán gác canh
Thiếp đi mỗi một năm quanh khắp nhà,
Công chúa Da Du Đà La
Ôm con êm ấm giường hoa ngủ vui.
Nhìn vợ hiền, ngắm con tươi
Trong lòng thái tử vọng lời tâm can:
"Dù thương cha mẹ vô vàn
Dù yêu vợ đẹp, con ngoan vô cùng
Nhưng ta quyết bỏ hoàng cung
Xuất gia tìm hạnh phúc chung cho người
Tìm phương giải thoát muôn loài
Cuộc đời vương giả đóai hoài làm chi!"
Muốn ôm con lúc biệt ly
Sợ con thức giấc ra đi khó bề
Nên chàng nhẹ nhẹ bước khuya
Đến bên cửa sổ trèo đi ra ngoài
Lần theo mái ngói hiên dài
Leo dần xuống đất, về nơi cuối vườn
Tìm Xa Nặc, nói thân thương:
"Đêm nay ta muốn lên đường đi xa
Ngựa đâu chuẩn bị cho ta!"
Quân hầu Xa Nặc thật là ngạc nhiên
Bị chàng đánh thức nửa đêm
Tuy nhiên y vâng lệnh trên thi hành,
Chàng xoa đầu ngựa tâm tình:
"Này này Kiên Trắc chúng mình đi thôi
Lặng im kéo đánh thức người
Hãy đưa ta thoát khỏi nơi chôn này
Ca Tỳ La Vệ đẹp thay
Nhưng xin chớ giữ ta đây làm gì
Đêm nay trọng đại ta đi!"
Dường như thông cảm ngựa kia im lìm
Theo Xa Nặc, dựa màn đêm

Đưa đường thái tử nhẹ êm vượt thành.
Phóng hồi lâu dưới trăng thanh
Người đi nhìn lại kinh thành xa xa
Nguyện thầm: "Đến lúc tìm ra
Con đường diệt khổ thì ta mới về!"
Ngựa phi suốt cả đêm khuya
Khi trời hừng sáng tới bìa rừng kia
Khu rừng yên tĩnh bốn bề
Ẩn tu đạo sĩ tìm về nơi đây.
Tháng Hai, mồng Tám hôm nay
Tuổi hai mươi chín lòng đầy mê say
Người đi cảm khái ngất ngây:
"Chuyến đi tìm đạo từ đây bắt đầu
Này Xa Nặc chớ buồn rầu
Hãy mang Kiền Trắc mau mau trở về!"
Quân hầu ứa lệ bờ mi
Nào tin thái tử bỏ đi một mình,
Cảm thông chàng nói tâm tình:
"Cám ơn Xa Nặc trung thành của ta
Một khi ta đã xuất gia
Trên người trang sức xa hoa đâu cần
Hãy mang trở lại hoàng cung
Hãy quý thừa với phụ vương ta rằng
Ta đi chẳng chút giận hờn
Xuất gia chẳng phải không thương gia đình,
Chính vì yêu mến chân thành
Ta đi tầm đạo và đành tạm xa
Con đường giải thoát tìm ra
Khổ đau chấm dứt thì ta mới về,
Dù ta thất bại sá gì
Trước sau cũng chết, cũng lìa Vua cha
Cũng lìa cung điện xa hoa
Xưa nay thần chết có tha ai nào!"
Chàng cầm gương, rút khỏi bao
Cắt ngay mớ tóc rồi trao đem về.
Trở lui Xa Nặc nảo nề
Ngoái nhìn thái tử tái tê cõi lòng,
Ngựa buồn chậm bước về cung
Báo tin thái tử vào rừng ẩn tu
Lìa xa mãi mãi cung Vua
Giã từ nhung lụa, giã từ hoàng gia.

Cuộc Tìm Đạo Bắt Đầu

Nhạc rừng tấu khúc hoan ca
Đón Sa Môn Tất Đạt Đa đăng trình
Áo quần sang trọng trên mình
Khó coi với kẻ tu hành lang thang
Gặp tay săn thú đi ngang

Chàng bèn đề nghị đôi đàng đổi trao
Quần thô, áo vải mặc vào
Đơn sơ trang phục, thanh cao tâm hồn
Trèo đèo, lội suối, băng nguồn
Tìm thầy học đạo dập dồn bước chân,
Mọi người tiếp đãi ân cần
Nhìn chàng thâm nghĩ: "Vĩ nhân khác người
Vẻ cương quyết, mặt sáng ngời
Chắc mau chúng đạo giúp đời mai sau"
Sa Môn trong những ngày đầu
Gặp thầy, học đạo, nhưng đâu thỏa lòng
Đâu như ý nguyện hằng mong
Nghĩ mình cần phải đi vùng xa xa.
Nghe vương quốc Ma Kiệt Đà
Có thầy truyền đạo thật là giỏi giang
Chàng bèn vội vã tìm sang
Đến thành Vương Xá của vương quốc này
Kinh đô cung điện đẹp thay
Các quan nhìn thấy báo ngay về triều:
"Có nhà đạo sĩ rất nghèo
Nhưng sao có vẻ cao siêu, thánh hiền
Mặt cương nghị, dáng oai nghiêm
Ánh vàng kỳ diệu tỏa trên thân người!"
Vua nghe vội vã triệu mời
Cùng chàng đàm luận việc đời gần xa
Nhà Vua Tần Bà Sa La
Nghe chàng nói chuyện rất là mến thương
Vua khâm phục nói cùng chàng:
"Trẫm càng tiếp xúc lại càng quý thay
Xin ngài ở lại nơi đây
Giúp ta cai trị nước này yên vui!"
Chàng từ chối, vội trả lời:
"Đại Vương thông cảm cho người đi tu
Tôi từng từ bỏ ngôi Vua
Du hành mong gặp minh sư chốn này!"
Vua nghe cung kính chấp tay:
"Lên đường xin chúc ngài đầy cơ may
Tìm ra chân lý mai này
Vui lòng trở lại chốn đây giúp người
Dù thành, dù bại đường đời
Cũng xin trở lại, ta thời ước mong!"

*Sáu Năm
Chiến Đấu*

Hành trình tiến bước ung dung
Đưa chân chàng đến khu rừng đẹp thay
Nhiều người tụ tập nơi đây,
Chàng vui học đạo với thầy tài ba
Hai thầy tên A La La,

Uất Đâu Lam Phát thiết tha dạy đời.
Một thời gian ngắn qua rồi
Chàng thông hiểu hết những lời đạo sư
Chưa thỏa nguyện, vẫn suy tư
Nhủ lòng: "Ta phải tự tu một mình
Tìm ra chân lý quang vinh!"
Chàng bèn tiếp cuộc hành trình xa thêm.
Vượt dòng sông Ni Liên Thuyền
Vào khu rừng rậm ở bên kia bờ
Nơi gần đất thánh Ca Da
Trong rừng chàng gặp năm nhà khổ tu
Năm anh em Kiều Trần Như
Tu theo phương pháp giày vò xác thân
Nói rằng: "Người chôn dương trần
Càng nuông thân xác, càng gần khổ đau
Giờ tu ép xác cho mau
Còn chi đau khổ, còn đâu muộn phiền!"
Chàng nghe hợp lý theo liền
Thực hành khổ hạnh triền miên chẳng nề
Chân đau, lưng mỏi, thân tê
Mùa đông lạnh buốt, mùa hè nóng thiêu
Ngồi yên một chỗ sớm chiều
Ít ăn, ít ngủ nom tiêu tụy thay!
Để rồi thức suốt đêm ngày
Người đầy bụi bẩn, thân gầy trơ xương.
Thời gian qua, sáu năm trường
Nhớ ngày quyết chí tìm đường xuất gia
Hai mươi chín tuổi xa nhà
Sáu năm khổ hạnh trôi qua chốn này
Ba mươi lăm tuổi giờ đây
Vẫn chưa giải thoát, còn đầy u minh.
Trước kia khi ở hoàng thành
Ngục tù lạc thú vây quanh nhốt người
Sai lầm phung phí cuộc đời
Đến khi lặn lội tìm nơi tu hành
Hang sâu, núi thẳm, rừng xanh
Khổ tu hành hạ thân mình đờn đau
Nào ngờ kết quả gì đâu
Cả hai nếp sống trước sau sai lầm
Mục tiêu chân lý muộn gần
Con đường "trung đạo" ta cần theo ngay
Uống ăn giữ sức hàng ngày
Thân kia sạch sẽ, tâm này tịnh thanh
Lắng sâu thiền định ý mình
Nhận chân sự vật ở quanh rõ ràng.
Sa Môn lê bước nhẹ nhàng
Tìm ra sông tắm, sóng vàng reo vui
Trần gian bụi bặm sạch rồi
Thân gầy sức yếu nghỉ ngơi ven bờ.

Cúng Đường

Có gia đình nọ chăn bò
Sống trong làng nhỏ cạnh khu rừng già
Vợ tên là Tu Già Đa
Con trai khoẻ mạnh sinh ra đầu lòng
Nàng vui thỏa nguyện cầu mong
Nên nay mang sữa vào trong khu rừng
Tạ ơn, cúng các vị thần
Đang đi nàng thấy hiện dần từ xa
Bóng Sa Môn Tất Đạt Đa
Gốc cây ngồi nghỉ, xem ra khác người
Tuy gầy yếu vẫn sáng tươi
Ngạc nhiên nàng nghĩ: "Chắc ngài ngồi đây
Thần linh ngự trị rừng này!"
Nàng bèn dâng cúng sữa ngay trước người.
Sa Môn mở mắt lòng vui
Từ từ uống sữa, mỉm cười tạ ơn
Sữa làm sức khoẻ khác hơn
Sa Môn khẽ nói: "Cúng dường quý thay
Thân ta khoẻ mạnh lại ngay
Chẳng là thần thánh, ta đây là người
Đi tìm chân lý cao vời
Tìm đường diệt khổ, giúp đời thăng hoa!"
Thấy Sa Môn Tất Đạt Đa
Tắm sông, ăn uống như là bỏ tu
Năm anh em Kiều Trần Như
Bàn nhau tìm cách rời khu rừng này
Đến Ba La Nại gần đây
Vào vườn Lộc Uyển, thân gầy khổ tu.
Sa Môn ở lại rừng xưa
Quyết theo đường đạo mình vừa mở ra.

Cuộc Chiến Đấu Vĩ Đại

Vượt sông hướng tới nẻo xa
Tìm nơi thiên định thiết tha giúp đời
Gặp người đang gánh cỏ tươi
Sa Môn xin cỏ lót nơi ngồi thiền
Gốc cây bóng rợp êm đềm
Bồ Đề vươn nhánh gần bên đón chào
Phút giây trọng đại biết bao
Đồng hoang yên tĩnh, trời cao trong lành
Trợ duyên cho kẻ tu hành
Kiết già ngồi gốc cây xanh giữa đồng
Mặt quay nhìn về hướng Đông
Hai bàn tay đặt trên lòng bàn chân
Phát lời thệ nguyện quyết tâm:
"Cho dù phải bỏ xác thân chốn này

Quyết không rời khỏi nơi đây
Nếu không đắc đạo một ngày tương lai!"
Chư thiên rộn rã mừng vui
Rằm tháng Tư đẹp tuyệt vời hôm nay.
Thời xưa truyền thuyết cho hay
Có nhiều thế lực mang đầy xấu xa
Thường hay quấy nhiễu tâm ta:
"Tham lam, sân hận, mê mờ ngu si
Và ganh tỵ, với hồ nghi"
Cùng bao tội lỗi chuyên đi kết bè
Chuyên gieo độc hại gớm ghê
Gây ra phiền não, mang về bất an
Gọi tên chung là Ma Vương,
Ma Vương phần nộ tìm đường cản ngăn
Tìm đường quấy phá Sa Môn
Tạo ra trận bão kinh hồn búa vây
Cuồng phong tàn phá quanh đây
Nhưng riêng cảnh vật dưới cây Bồ Đề
Nhờ thiên, mãnh lực mọi bề
Cho nên yên ổn chẳng hề hấn chi.
Yêu ma nọ, quỷ sứ kia
Bèn dùng tên độc bắn đi căm thù
Nhưng tên bay đến người tu
Thành sen muôn cánh từ từ nhẹ rơi.
Quỷ ma đổi cách phá người
Biến thành gái đẹp lá lơi gợi tình
Múa ca uốn éo thân hình
Như khơi lại thú cung đình trước kia,
Sa Môn thiền định uy nghi
Quý yêu tội lỗi dễ gì chuyển lay.
Ma Vương thất bại chua cay
Âm mưu lần cuối ra tay phá người
Một mình xuất hiện, thốt lời
Nửa như chế giễu, nửa thời khuyên can:
"Này ông thái tử vĩ nhân
Tưởng mình là kẻ tuyệt luân hơn người
Mất hai mươi chín năm trời
Bản thân hưởng lạc ở nơi cung đình
Sáu năm hành hạ xác mình
Thân gầy, sức yếu tu hành ích chi
Giờ đây thiền định ngu si
Đạo vàng khó đạt, dễ gì cầu mong
Ai là nhân chứng cho ông
Rằng đường tu sẽ thành công hơn đời?"
Ma Vương nhạo báng nặng lời
Để đâu lay chuyển ý người vững tin
Sa Môn tay phải nhắc lên
Đưa ra mặt đất, chấm liền xuống đây:
"Chứng nhân là thế gian này!"
Đúng! Bao nhiêu kiếp ngài thay dạng người

Khi nam, khi nữ luân hồi
Nhiều phen nghèo khó, lắm thời giàu sang
Khoan dung, nhẫn nhục, yêu thương
Tìm đường cứu khổ giúp hàng chúng sinh.
Ma Vương phá hoại bất thành
Như con ác mộng biến nhanh tức thời.
Sa Môn một bóng thanh thoi
Mây mù quét sạch, bầu trời sáng trắng
Hương thơm ngan ngát không gian
Cõi trần cảnh vật sẵn sàng thăng hoa.

Thức Tỉnh

Giờ Sa Môn Tất Đạt Đa
Tập trung thiền định thật là thâm sâu
Sáng bừng trí tuệ rất mau
Nhận ra quá khứ trước sau kiếp người,
Khi đời này chấm dứt rồi
Thì đời sống khác tức thời tiếp theo
Chết là thân xác hủy tiêu
Rồi tìm thân mới đều đều tái sinh;
Ngài hay mọi việc tạo thành
Mọi nhân hiện tại chúng sinh gieo trồng
Sẽ gây hậu quả chập chùng
Sướng hay là khổ liền trong nhiều đời;
Ngài hay tất cả kiếp người
Tương quan mật thiết tuyệt vời cùng nhau
Tâm bừng chân lý thâm sâu
Thấu nhìn muôn vật nhiệm mầu ở quanh
Mặt trời, sao, các hành tinh
Ngân hà vũ trụ hiện nhanh trong thiên;
Nhận ra mọi thứ kết liên
Kết từ hạt bụi kết lên sao trời
Luôn luôn mọi vật đổi dời:
Sanh rồi lại diệt, diệt rồi lại sanh
Thành rồi hoại, hoại rồi thành
Việc gì cũng có ngọn ngành nguyên nhân;
Ngài nhận ra khắp dương trần
Dâng đầy phiền não, ngập tràn khổ đau
Vì ham lạc thú cùng nhau
Cội nguồn đau khổ ai đâu tỏ tường,
Rõ đâu vạn vật vô thường
Cho nên mù quáng tìm đường hại nhau
Để mong thỏa mãn trước sau
Biết bao dục vọng mưu cầu xấu xa
Tiếc thay danh, lợi kiếm ra
Chẳng mang hạnh phúc cho ta lâu bền
Mất còn, còn mất triền miên
Cớ sao tranh cướp kiếm tìm loay hoay,
Hận thù oán ghét tràn đầy

Chẳng gieo an lạc lại gây muộn sâu,
Đây là chân lý nhiệm mầu
Con đường chấm dứt khổ đau kiếp người.
Nếu ai ngộ được như ngài
Ngừng ngay dục vọng, dứt ngay oán hờn
Muôn lòng chan chứa tình thương
Bình an, hạnh phúc trăm đường hoan ca.
Khi Sa Môn Tất Đạt Đa
Suốt thông mọi lẽ, thật là vui thay
Vô minh tăm tối tan ngay
Khấp châu thân bỗng toả đầy hào quang
Chẳng còn là kẻ bình thường
Mục tiêu giác ngộ về vang đạt thành
Ngài thành Phật của chúng sinh
Nụ cười thanh tịnh, thân hình an nhiên.
Phật thành đạo. Ngài xả thiên.
Bình minh ngời sáng, thiên nhiên rực hồng
Vùng dương lộ dạng phương Đông
Ánh dương chói lợi ruộng đồng bao la
Đón chào Đức Phật Thích Ca
Núi đồi ngan ngát hương hoa thơm lừng
Gân xa vạn vật vui mừng
Nhạc trời réo rắt, chim rừng líu lo
Mây giăng rực rỡ sắc pho
Cầu vòng ngũ sắc điểm tô ngang trời
Cảnh quan kỳ diệu tuyệt vời
Khắp nơi sừng sốt, mọi người ngạc nhiên.

Chọn Ngươi

Dạy Đạo

Nguồn vui dào dạt vô biên
U minh dứt hết, não phiền tiêu đi
Phật ngồi dưới gốc Bồ Đề
Tháng ngày suy tưởng nghĩ về niềm vui
Về chân hạnh phúc tuyệt vời
Mà ngài vừa đạt trong thời gian qua
Phật suy nghĩ thấy xót xa,
Chúng sanh tăm tối khó mà khổ tu
Chi bằng mình cứ ẩn cư
Hưởng nguồn an lạc riêng tư một mình.
Chợt trong tâm vọng âm thanh:
"Thế gian đau khổ ngài đành quên sao
Chúng con ao ước từ lâu
Xin ngài chỉ dạy đạo mầu chờ mong!"
Phật nghe chợt nghĩ trong lòng:
"Đường tìm chân lý vô cùng chông gai
Kiên trì, tinh tấn lâu dài
Cần nhiều nghị lực, mấy ai theo cùng!"
Trong tâm vọng tiếng vang lừng:

"Chúng con chịu cảnh mịt mù tối tăm
Nhưng không quá đỗi mê lầm
Nhiều người có thể học chân lý này!"
Phật do dự ít phút giây
Chợt đâu hình ảnh trước đây hiện về
Đám hoa sen ở đầm kia
Nhiều cây ngập nước khó bề trôi lên
Nhưng nhiều cây vượt phía trên
Vươn cao nở những cánh sen sáng ngời
Ngoài ra một số chơi vơi
Vật vờ mặt nước, nổi trôi tứ bề,
Chúng sinh nào có khác gì
Nhiều người bề khổ bển mê ngập chìm
Nào đâu vươn được lên trên
Khó bề cứu vớt khỏi miền u minh,
Nhiều người đã tiến bộ nhanh
Bền bờ giải thoát tu hành tới nơi
Như sen nở dưới mặt trời
Vươn cao mặt nước, xa nơi bùn lầy,
ưu tiên truyền đạo giờ đây
Khai tâm những kẻ loay hoay tìm đường
Như sen mặt nước đang vươn
Cần khai lối đạo ngát hương thơm này.
Mím cười Phật nói: "Lành thay!
Dĩ nhiên ta sẽ chỉ bày thế nhân
Đường diệt khổ, bước tu thân
Ta nay thành đạo, quyết tâm giúp người
Nhưng người phải nhớ ở đời
Tự mình cố gắng giúp nơi chính mình
Phật nào cứu được chúng sinh
Chúng sinh phải tự cứu mình trước thôi
Chịu nghe giáo pháp cao vời
Trước khi trông cậy vào nơi Phật Đà,
Ai mà tìm đến với ta
Nhiệt tình học hỏi, thiết tha tu hành
Tinh thần rộng mở, tâm thành
Ta vui chỉ dạy chúng sinh đạo mầu!"
Phật thầm nghĩ lúc bắt đầu
Nên đi giáo hóa ai mau thấm nhuần,
Nghĩ về thuở trước có lần
Bao năm học đạo nhọc nhằn trôi qua
Vớ hai thầy A La La
Uất Đầu Lam Phật lúc xưa dạy ngài
Giờ đây họ đã qua đời,
Phật bèn nghĩ đến năm người khổ tu
Năm anh em Kiều Trần Như
Cùng tu ép xác lúc xưa với ngài
Giờ đây đang ở Vườn Nai
Gần Ba La Nại đất trời linh thiêng
"Ta tìm dạy họ đầu tiên!"

Phật đi đến đó để truyền đạo ngay.

Lời Dạy Đầu Tiên

Phật đi chậm rãi nhiều ngày
Qua làng, qua trại. Dáng ngài trang nghiêm
Tướng cao lớn, vẻ dịu hiền
Như gậy an lạc khắp miền thôn trang
Dù nghèo hèn, hoặc giàu sang
Phật đều quý trọng ngang hàng như nhau
Tình thương bình đẳng trước sau
Như mưa tưới khắp hồ ao, ruộng đồng.
Vườn Nai rực rỡ ánh hồng
Đón chào Đức Phật khẽ dừng bước chân
Riêng năm đạo sĩ bảo thầm:
"Chẳng nên tiếp đón ân cần làm chi
Sa Môn này đã bỏ đi
Bỏ tu khổ hạnh, đáng gì để tâm!"
Nhưng khi Đức Phật tới gần
Nhận ra hình tướng muôn phần oai nghiêm
Họ bèn tự động đứng lên
Đón chào cung kính giữa miền cỏ hoa:
"Hoan nghênh bạn Tất Đạt Đa
Giờ đây trở lại thật là tốt thay
Mình cùng tu học nơi này
Cùng tu khổ hạnh như ngày xưa thôi!"
Phật bèn cảm tạ đôi lời
Nghiêm trang khẽ nói: "Các người hiểu ta
Hiện nay ta đã khác xa
Không còn là Tất Đạt Đa nữa rồi
Danh xưng đó chẳng hợp thời!"
Năm người hỏi lại: "Gọi ngài là chi?"
Phật bèn giảng: "Hãy nhìn kia
Chúng sinh trần thế u mê ngủ vùi
Vô minh che phủ khắp nơi
Nay ta thức tỉnh giữa đời tối tăm
Tìm ra chân lý muôn năm
Những người giác ngộ gọi bằng Phật thôi!"
Vội lòng thành kính tuyệt vời
Cả năm đạo sĩ thốt lời cầu xin:
"Kính mong Đức Phật tôn nghiêm
Đưa đường chỉ lối về miền thanh cao
Xin ngài truyền dạy đạo mầu
Cho đời giác ngộ được mau như ngài!"

Tứ Diệu Đế

Nhận lời xin của năm người
Phật hoan hỉ thuyết pháp bài đầu tiên
"Chuyển Pháp Luân" ngài giảng liền

Chuyện "Bánh Xe Pháp" vừa tìm được ra
"Pháp" là chân lý cao xa
Phật lên tiếng nói: "Ngẫm ra ở đời
Bốn điều chân lý tuyệt vời
Là "Tứ Diệu Đế" con người chớ quên
Bốn điều cao cả vô biên
Đưa ta ra thoát khỏi miền u mê:
- Một là "Khổ Đế" não nề
Đây là chân lý nói về khổ đau
Cuộc đời bất hạnh trước sau
"Sinh, lão, bệnh, tử" tiếp nhau xoay vần
Người theo lạc thú đuổi săn
Cuối cùng còn lại vết hằn đau thương,
Dù cho thoả mãn mọi đường
Cuối cùng sẽ lại chán chường trống không
Chẳng bao giờ thật hài lòng
Khó cầu hạnh phúc, khó mong an bình.
- Hai là "Tập Đế" phát sinh
Nguyên nhân "Khổ" của đời mình là đây
Khi ta chất chứa tâm này
Chứa nhiều dục vọng, chất đầy tham lam
Khổ đau kéo đến dễ dàng
Tựa như người có bạc vàng đầy kho
Đắm say giữ của bo bo
Lòng tham ái đó khiến cho khổ đời
Quần quanh suy nghĩ rối bời
Gây ra phiền não cho người biết bao
- Ba là "Diệt Đế" dứt mau
Tìm đường diệt hết khổ đau tận nguồn,
Khi ta gột sạch trong tâm
Diệt trừ dục vọng, tham lam hết rồi
Khổ đau sẽ chấm dứt thôi
An bình, hạnh phúc ta vui vô cùng
- Bốn là "Đạo Đế" con đường
Giúp ta rũ sạch chập chùng khổ đau
Con đường "Trung Đạo" theo mau
Con đường ở giữa hai đầu cực đoan:
Một đầu hưởng lạc thế gian
Đam mê, say đắm hưởng tràn chẳng ngưng
Một đầu khổ hạnh vô cùng
Ép thân, hành xác thảm thương nhọc nhằn.

Bát Chánh Đạo

Đường "Trung Đạo" đẹp vô ngần
Con đường tám nhánh muôn phần tịnh thanh
Theo "Bát Chánh Đạo" nhiệt thành
Đạt mau Giác Ngộ, nhập nhanh Niết Bàn,

Bát chánh đạo, tám nẻo đường
Đưa ta theo lối ánh vàng thênh thang:
"Nhận chân sự vật đàng hoàng,
Nghĩ suy chín chắn, nói năng chân tình,
Luôn luôn làm chuyện quang minh
Gian tham, trộm cắp, sát sinh tránh đường,
Không theo nghề nghiệp bất lương,
Siêng năng tinh tấn noi gương tốt lành,
Giữ cho đầu óc tỉnh anh
Những điều chân chánh nghĩ rành chẳng quên,
Tập trung tư tưởng vững bền
Khiến cho trí tuệ sáng lên rạng ngời"
Theo "Bát Chánh Đạo" tuyệt vời
Hưởng nguồn hạnh phúc! dứt đời khổ đau!
Sau khi nghe giảng đạo màu
Cả năm đạo sĩ cùng nhau vui mừng
Nhận ra chân lý tốt cùng
Xin làm đệ tử một lòng vững tin.
Năm người đệ tử đầu tiên
Quyết theo lối đạo, quyết tìm đường tu
Thỉnh cầu Đức Phật nhân từ
Dẫn đường chỉ lối tới bờ thơm hương.

Đạo Vàng Sáng Tổ

Kể từ khi đó Đạo Vàng
Theo chân Đức Phật lên đường độ sinh
Địa cầu như rạng bình minh
Phật đi thuyết pháp nhiệt tình khắp nơi
Khéo tìm cách, khéo lựa lời
Giúp bầy con trẻ, giúp người bình dân
Phật mang chuyện dễ vô ngần
Tìm phương giảng dạy xa gần hiểu mau,
Với người có kiến thức cao
Phật bèn phân tích trước sau kỹ càng,
Có người Phật dạy nhẹ nhàng
Lặng thính và chẳng nói năng một lời.
Nhưng bài thuyết pháp tuyệt vời
Ngài nêu gương sáng sống đời thanh cao
Phật luôn rộng lượng biết bao
Sáng ngời đạo đức, dạt dào từ bi,
Dạy người điên loạn, ngu si
Phật luôn kiên nhẫn hướng về chúng sinh.
Dần dà hương đạo lan nhanh
Rất nhiều đệ tử tâm thành xin theo
Thiện nam, tín nữ mừng reo
Ngợi ca Đạo Pháp, kính yêu Phật Đà
Dù tại gia, hay xuất gia
Mọi người đủ hạng thiết tha tu hành

Không phân đẳng cấp riêng mình
Nhu lời Phật dạy: "Sông thành biển khơi!
Các sông lớn nhỏ khắp nơi
Khi tuôn vào biển tức thời hòa nhau
Cùng chung vị mặn trước sau
Cùng tên biển cả, chung màu đại dương!"

***Những Lời
Tán Dương***

Một hôm có kẻ tán dương:
"Thế Tôn vĩ đại, phi thường lắm thay
Bậc Thầy hiếm có xưa nay!"
Phật nghe bèn dạy: "Đời này chớ nên
Vì ta phí sức ngợi khen
Đừng vì kính trọng mà tin nhiệt thành,
Hãy do chính bản thân mình
Mang lời ta dạy thực hành thử xem
Thấy rằng đúng hãy nên tin
Tin rồi nhờ Pháp qua miền u mê!"
Phật còn khiêm tốn nhiều bề
Ví von Phật Pháp như bè qua sông,
Như ngón tay chỉ mặt trăng
Vạch ra chân lý, chỉ đường cho theo,
Đã là bè tất có nhiều
Thuyền, bè đủ loại cùng chèo qua sông,
Đã là ngón chỉ mặt trăng
Tất nhiên nhiều ngón tay cùng chỉ lên,
Đi tìm chân lý vững bền
Nhiều đường, lắm nẻo chẳng riêng Đạo mình!"
Rồi ngài thêm: "Hỡi chúng sinh
Còn nhiều vị đáng tôn vinh ở đời
Còn nhiều giáo chủ khắp nơi
Vớ nhiều giáo pháp giúp người lành thay
Chớ chê bai các vị này
Hãy lo nhiệm vụ tu ngay thân mình!"

***Thuyết Pháp
Tại Trúc Lâm***

Thời gian lần lượt trôi nhanh
Một ngày Đức Phật nhớ tình Vua xưa
Nhớ Vua Tần Bà Sa La
Nơi thành Vương Xá thiết tha mong chờ,
Phật bèn trở lại thăm Vua
Dẫn theo đệ tử an cư trên đồi
Ngày ngày thuyết pháp giúp đời
Vua và dân được nghe lời gấm hoa
Bà con nô nức gần xa
Xin quy y Phật thật là đông vui,

Vua bèn cùng một số người
Cúng dâng Đức Phật một nơi tốt lành
Trúc Lâm vườn rộng cây xanh
Làm nơi thuyết pháp giữa thành đông dân,
Bà con nghe pháp vui mừng
Oai danh Đức Phật vang lừng lan xa.

Đề Bà Đạt Đa

Người em Đề Bà Đạt Đa
Nghe danh Đức Phật tỏ ra ganh ngầm
Tìm thêm kẻ xấu kết thân
Âm mưu hại Phật chẳng ngần ngại chi.
Một lần tại mỏm núi kia
Phật đang thiền định bỗng nghe vang âm
Trên cao có kẻ bắt nhân
Hề nhau lăn đá ác tâm hại người
May thay tảng đá vỡ đôi
Lăn sang hai phía, Phật ngồi bình an.
Một lần Đức Phật đi ngang
Ghé thành Vương Xá y vàng uy nghi
Có vài đệ tử cùng đi
Bọn gian hay biết nên về bàn nhau
Mua voi, cho uống rượu vào
Rồi dùng cây đánh, voi nào chịu yên
Voi say lỏng lộn điên lên
Bọn gian vội thả voi trên đường làng
Gần nơi Đức Phật đi ngang
Mong voi dẫm chết phái đoàn thầy tu,
Mọi người chạy trốn âu lo
Phật không hoảng sợ, lòng từ phô ra
Tình thương sức mạnh thẳng hoa
Voi say cảm nhận bao la tâm hiền
Hết hung hăng, hết cuồng điên
Từ từ đến Phật quỳ bên chân ngài,
Xoa đầu voi, Phật khoan thai
Dạy hàng đệ tử: "Lành thay tâm từ
Thù không diệt được hận thù
Nhưng tiêu tan với tâm từ bao la!"
Về sau liên tiếp xảy ra
Tai ương cho chính Đề Bà Đạt Đa
Trước khi chết, rất thiết tha
Ăn năn, hối lỗi tuy là thành tâm
Cầu xin gặp Phật một lần
Nhưng vì nghiệp ác bội phần từ lâu
Chết nào gặp Phật được đâu
Đọa vào địa ngục khổ đau cực hình,
Gieo nhân ác, ác hại mình
Tiếp trong nhiều kiếp thật tình thảm thương.

Trở Về
Quê Hương

Một ngày Đức Phật lên đường
Về thăm lại chốn quê hương của mình
Ca Tỳ La Vệ đẹp xinh
Nghe tin chuẩn bị linh đình vui tươi
Đón chân Đức Phật tới nơi
Cùng đoàn đệ tử đông người đi theo
Mọi người sung sướng hò reo:
"Bây giờ thái tử kính yêu là Thầy
Vị Thầy cao quý về đây
Kính thành rộng mở vòng tay đón chào!"
Vua cha Tịnh Phạn tự hào:
"Thật là vinh dự lớn lao vô cùng!"
Vua cha nôn nóng trong lòng
Nhiều năm xa cách luôn mong con về
Nên sai người phóng ngựa đi
Dò la xem thử có gì lạ không,
Cận thân phóng ngựa đi xong
Hôm sau trở lại hoàng cung tâu bày:
"Phật và đệ tử tại đây
Sáng ôm bình bát hàng ngày xin ăn!"
Vua nghe tức giận vô vàn:
"Con nhà vương giả thành chàng ăn xin
Thật là nhục nhã vô biên
Phải mau ngăn chặn kéo thêm muện sậu!"
Vua theo hầu cận dẫn đầu
Nhắm nơi con ở phóng mau đi liền,
Tới nơi thấy dáng con hiền
Giờ đây thái tử trở nên Phật rồi
Hào quang rạng rỡ sáng ngời
Nghiêm trang đệ tử cùng ngồi vây quanh
Vua tuy cảm động, hỏi nhanh:
"Con nghèo đến phải hạ mình xin ăn?"
Phật thưa: "Chẳng phải khó khăn
Đó là tục lệ con cần phải theo!"
Vua nghe nổi giận thêm nhiều
Quát lên: "Con chớ nói điều quàng xiên
Ta dòng Vua Chúa há quên
Mâm vàng, chén bạc sao nên nổi này?
Ăn xin tục lệ lạ thay?"
Phật nghe lễ phép tỏ bày cùng Vua:
"Kính thưa cha, kể từ xưa
Cha dòng Vua Chúa đúng như vậy rồi!
Riêng con tu để giúp đời
Nay theo dòng dõi Phật thời trước đây
Hạ mình khất thực hàng ngày
Đây là tục lệ bậc Thầy đặt ra!"
Thưa xong Phật nắm tay cha

Vừa đi vừa nói ôn hòa, thâm sâu
Giảng Vua nghe đạo nhiệm mầu
Con đường chấm dứt khổ đau ở đời.
Sau khi nghe Pháp tuyệt vời
Muôn hàng châu ngọc, muôn lời gấm hoa
Niềm vui về với Vua cha
Vua khen: "Con quả tiến xa lạ lùng!
Xứng danh giáo chủ vô cùng
Bậc Thầy cao quý, đẹp lòng hoàng gia.
Cha đánh lễ. Hãy nhận cha
Vào làm đệ tử. Thật là mừng thay!"
Thời gian Phật ngụ tại đây
Vợ, con Đức Phật lòng đầy thiết tha
Vợ là Da Du Đà La
Cùng con trai La Hầu La thỉnh cầu
Xin quy y, học đạo mầu
Xin làm đệ tử. Phật thân nhận liền.
Phật lần lượt thân nhận thêm
Bà dì kế mẫu lành hiền thuở xưa
Và nhiều người họ Thích Ca
Cùng làm đệ tử thật là đồng vui.

***Trưởng Giả
Cấp Cô Độc***

Chi thăm quê ít ngày thôi
Tiếp đường truyền đạo Phật rồi lại đi
Đến thành Xá Vệ nước kia
Có Ông trưởng giả từ bi chân tình
Cấp Cô Độc rất tâm thành
Từ lâu ngưỡng mộ oai danh Phật Đà
Của riêng vàng bạc xuất ra
Mua vườn, xây cất tòa nhà thanh sang
Dùng làm tịnh xá kang trang
Rước ngài thuyết pháp giúp hàng chúng sinh.
Nơi đây Phật giảng nhiều kinh
Giảng về "bồ thí" Phật minh định rằng:
"- Cúng dường Phật với chư Tăng
Tuy công đức lớn, không bằng quy y.
- Quy y Phật, Pháp, Tăng kia
Tuy công đức lớn, khó bì bản thân
Giữ gìn năm giới chuyên cần.
- Nhưng hay hơn nữa là tâm của mình
Lòng từ quán tưởng nhiệt tình.
- Tuy nhiên công đức chúng sinh hàng đầu
Là lo phát triển thật sâu
Tâm nhìn trí tuệ để mau biết rằng
Nào đâu sự vật thường hằng
Nay còn, mai mất, vô thường biết bao!"

Vua Tịnh Phạn Qua Đời

Sau khi thuyết pháp ít lâu
Tin Vua đau nặng chợt đầu báo về
Vội vàng Phật trở lại quê
Thăm Vua lần cuối trọn bề cha con
Thấy cha buồn bã, héo hon
Phật bèn thuyết pháp ôn tồn kẻ bên
Vua nghe trút hết não phiền
Vui tươi niệm Phật, nhẹ êm qua đời.

Tỳ Kheo Ni

Khi Vua Tịnh Phạn mất rồi
Nhiều người phái nữ cũng đòi xuất gia
Thoạt tiên Da Du Đà La
Rồi bà kể mẫu Phật Đà trước kia
Thỉnh cầu làm Tỳ Kheo Ni,
Phật đòi phái nữ thực thi tám điều
"Tám điều giới luật" phải theo
Giữa nam và nữ tỳ kheo hai đoàn.
Thời gian sau Phật lên đường
Ngài đi thuyết pháp bốn phương giúp đời.

Bốn Mươi Lăm Năm Thuyết Pháp

Kể từ khi thành đạo rồi
Ba mươi lăm tuổi khắp nơi du hành
Phật đi giáo hóa chúng sinh
Làng quê in gót, thị thành đặt chân
Nêu gương bằng chính bản thân
Rạng ngời Trí Tuệ, sáng ngấn Từ Bi
Khi thì đơn độc sớm khuya,
Khi cùng đệ tử cận kề một bên
Quanh năm, suốt tháng triền miên
Đạo vàng gieo rắc khắp miền xa xôi.
Riêng mùa mưa, ba tháng trời
Phật cùng đệ tử nghỉ ngơi trong chùa
Ngài vào kiết hạ an cư
Ở yên giảng đạo suốt mùa mưa thôi,
Bà con Phật tử khắp nơi
Kéo về nghe Pháp đông vui đạo tràng
Cúng dường Phật, cúng dường Tăng
Đua nhau tắm gội ánh vàng kính yêu,
Giọng ngài oai lực sớm chiều
Như sư tử rống, hải triều âm vang.

Những Ngày Cuối Cùng

Một ngày Phật dạy A Nan:
"Ta nay tuổi đã vào hàng tám mươi
Ta làm xong mọi việc rồi
Giúp người trí tuệ, giúp đời từ bi
Lúc này ta sẵn sàng đi
Chờ giờ viên tịch, tiếc chi thân tàn!
Hãy nghe kỹ! Nay A Nan!
Đạo ta viên mãn vô vãn tốt tươi
Đúng như lời ước nguyện thôi
Bốn hàng đệ tử đủ rồi còn chi
Tỳ kheo với Tỳ kheo ni
Ưu bà tắc, ưu bà di thuận thành
Thay ta truyền bá đạo lành
"Bánh Xe Pháp" chuyển cho nhanh giúp đời.
Thân ta giờ yếu già rồi
Ta từng mượn nó trong thời gian qua
Làm xe chở Pháp đi xa
Nay xe mòn rã, chẳng qua vô thường!
Giờ ta muốn trở về thăm
Ca Tỳ La Vệ một lần cuối đây
Rồi ta viên tịch chốn này
Kinh thành nơi sống những ngày xa xưa!"
Nghe lời Phật nói bất ngờ
A Nan ngán lệ khê thừa giọng buồn:
"Con xin kính bạch Thế Tôn
Xin ngài đừng bỏ chúng con giữa đường
Ngài đi đệ tử xót thương
Vắng ngài đệ tử biết phương nào về?"
Phật an ủi: "Khóc làm chi!
Chết là tất yếu, có gì lạ đâu
Ở đời sống chết liền nhau
Vô thường sự vật, chớ mau quên lời!
Khi ta từ già cõi đời
Khắc ghi giáo pháp ở nơi tâm mình
Y lời ta dạy thực hành
Thay ta lời đó trở thành đạo sư
Đưa đường chỉ lối qua bờ
Ngát hương giác ngộ đợi chờ bấy lâu
Còn gì cần đến ta đâu
Thôi mau chuẩn bị cùng nhau lên đường!"
Phật cùng đệ tử thân thương
Đi về hướng Bắc, dặm trường bao la
Dừng chân ở Câu Thi Na
Một làng nhỏ bé không xa kinh thành.
Phật ngồi, đệ tử vây quanh
Cùng nhau nghỉ dưới cây xanh vườn làng
Phật quay qua nói A Nan:
"Đây nơi nhập diệt ta đang đợi chờ!"

Đệ Tử Cuối Cùng

Chợt đâu có một ông già
Tên là Tu Bạt Đà La trong làng
Đến xin gặp Phật hỏi han
Phật đồng ý tiếp dù đang mệt người.
Ông già thắc mắc thốt lời
Ưu tư xuất phát từ nơi tu hành
Phật bèn giảng dạy chân tình
Nghe xong ông lão thấy mình an vui
Dù là ngày cuối cuộc đời
Phật luôn cứu độ cho người trầm luân
Ông già sung sướng vô ngần
Xin quy y Phật ân cần thiết tha
Đồng thời xin được xuất gia,
Phật bèn đặc cách nhận là vị Tăng
Đất trời rực rỡ ánh vàng
Mừng người đệ tử về vang cuối cùng.

Những Lời Dạy Cuối Cùng

Phật sau đó tiến ung dung
Vào vườn nằm võng dưới từng lá hoa
Giữa hai thân cây Sa La
Muôn hoa trắng xóa nở ra đón ngài,
Vây quanh đệ tử trong ngoài
Sụt sùi khóc lóc có vài người thôi
Còn thì tất cả im hơi
Giữ tâm thanh tịnh nhìn ngài lặng yên.
Phật bèn nói giọng êm đềm
Những lời dạy cuối cất lên nồng nàn:
"Các con hãy nhớ kỹ càng
Những lời ta dạy đã hằng bao năm
Chính dục vọng, chính lòng tham
Nguyên nhân mang lại vô vàn đau thương
Cuộc đời biến đổi vô thường
Chớ nên tham đắm vẩn vương vật gì!
Tu hành nỗ lực mau đi
Thân tâm thanh lọc sớm khuya nhiệt tình
Để mau giải thoát đời mình
Đạt chân hạnh phúc quang vinh trường tồn!"
Phật ngừng, rồi lại dạy luôn:
"Tự mình thấp đuối tìm đường mà đi
Pháp ta truyền dạy xưa kia
Hãy dùng làm đuốc xa lìa bến mê
Bên bờ giác ngộ tìm về
Tự mình giải thoát! Chớ hề cậy trông!
Các con đừng có chờ mong

Đừng chờ giải thoát từ trong tay người!"

**Phật
Nhập Niết Bàn**

Dặn dò xong Phật khoan thai
Nghiêng về bên phải thân ngài nhẹ xoay
Đầu ngài đặt sát lên ngay
Trên bàn tay phải. Mắt đây từ bi
Êm đềm khép lại đôi mi
An nhiên viên tịch, xa lìa trần gian.
Phật vừa nhập cõi Niết Bàn
Hoa Sa La rụng, muôn vàn cánh bay
Phủ lên thơm ngát vườn này
Tháng Tư âm lịch, hôm nay ngày Rằm
Trời cao vàng vạc bóng Hằng
Đêm nay soi tỏ ánh vàng gần xa.
Kim thân Đức Phật Thích Ca
Mọi người tâm liệt thật là tôn nghiêm
Bây ngày sau được chuyển lên
Một ngôi chùa lớn để đem "trà tỳ"
Lễ hỏa thiêu Đấng Từ Bi
Theo như phong tục xưa kia xứ này.
Lửa châm nhưng chẳng cháy ngay
Chờ đợi tử lớn về đây lễ ngài,
Lễ vừa xong trước quan tài
Lửa kia bùng cháy tỏa dài linh thiêng
Một thời gian lửa lắng chìm
Sau khi đốt cháy hết kim thân ngài
Xương tro sót lại nơi này
Những viên xá lợi phơi bày quý thay!

**Phân Chia Xá Lợi
Để Thờ**

Quốc vương tám nước quanh đây
Nơi miền bắc Ấn của ngày xa xưa
Muốn mang xá lợi về thờ
Sẵn sàng gây chiến, ganh đua dành phần.
Cuối cùng có một hiền nhân
Thốt lời khuyên giải xử phân hợp tình:
"Hầu như suốt cả đời mình
Phật luôn dạy dỗ chúng sinh một điều
Chớ thù hận! Hãy thương yêu!
Nay ta gây hấn chẳng theo lời vàng
Phật vừa mới nhập Niết Bàn
Thế là phản bội phũ phàng lắm thay!
Hãy ngừng tranh chấp lại ngay
Hãy phân chia xá lợi này đều nhau
Thỉnh về xây tháp dài lâu

Tôn thờ xá lợi trước sau một lòng
Ghi ơn Phật đẹp vô cùng
Vị Thầy trí tuệ, tình thương dạt dào!"
Lời khuyên hợp lý biết bao
Quốc vương tám nước cùng nhau thuận lời.

***Giáo Pháp
Vẫn Còn Tôn Tại***

Phật Thích Ca đã qua đời
Ở bên Ấn Độ từ thời xa xăm
Hơn hai ngàn năm trăm năm
Nhưng lời Phật dạy vẫn nằm tim ta
Những lời giáo pháp gấm hoa
Dạt dào trí tuệ, chan hòa tình thương
Vượt thời gian, vượt biên cương
Ngàn đời tiếp nối, bốn phương lưu truyền.
Ai mà giữ vững lòng tin
Muốn theo ánh đạo, muốn tìm nguồn vui
Muốn trừ nỗi "khổ" ở đời
Hãy mau thực hiện những lời Phật ban.
Hận thù, ích kỷ, tham lam
Chúng sinh tận diệt dễ dàng quản chi.
Nương theo giáo lý từ bi
Tới bờ giải thoát còn gì lo âu,
Sáng soi trí tuệ nhiệm mầu
Thân tâm an lạc khác đâu Phật Đà,
Theo đường Phật chỉ dạy ta
Chúng sinh thành Phật, thặng hoa kiếp người,
Nhập hàng Giác Ngộ tuyệt vời
Cũng mang an lạc cho đời quang vinh!
Cầu mong tất cả chúng sinh
Luôn luôn hạnh phúc, an bình gần xa!
Toàn lời đức Phật Thích Ca
Tóm trong bài kệ thật là đơn sơ:
"Chớ làm điều ác bao giờ
Làm điều lành tốt người chờ, người mong
Giữ tâm, giữ ý sạch trong
Là lời Phật dạy ghi lòng chớ quên!"

Phụ Chú

1) Đại Hội Phật Giáo Thế Giới họp tại Tokyo (Nhật Bản) năm 1952 đã thống nhất:

- Đức Phật Thích Ca đản sinh năm 624 trước TL, nhập niết bàn năm 554 trước CN.

- Phật lịch được tính từ năm Đức Phật nhập niết bàn: 554 trước CN.

Đến Đại Hội Phật Giáo thế giới họp tại Phnom Penh (Kampuchia) thống nhất ngày đản sinh của Đức Phật là ngày Rằm tháng Tư âm lịch.

2) Theo Phật Giáo Bắc Tông: Thái tử Tất Đạt Đa đản sinh ngày mùng 8-4, xuất gia đêm mùng 8-2, thành đạo ngày 8-12, nhập niết bàn ngày 15-2 âm lịch.

Thái tử xuất gia năm 19 tuổi, 5 năm tìm thầy học đạo, 6 năm khổ hạnh trong rừng già, 49 ngày tự tu thiền định, thành đạo năm 30 tuổi. Hóa độ trong 49 năm.

3) Theo Phật Giáo Nam Tông: lấy ngày Rằm tháng Tư để kỷ niệm ba đại lễ: Đản Sinh, Thành Đạo và Nhập Niết Bàn.

Thái tử xuất gia năm 29 tuổi, thành đạo năm 35 tuổi. Hóa độ trong 45 năm.